

KOMPETENSBESKRIVNING

**FÖR LEGITIMERAD SJUKSKÖTERSKA
MED SPECIALISTSJUKSKÖTERSKEEXAMEN
MED INRIKTNING MOT PSYKIATRISK VÅRD**

INNEHÅLLSFÖRTECKNING

3	Inledning
4	Bakgrund
5	Arbetsprocess
6	Kompetensbeskrivning
11	Litteraturlista

INLEDNING

Psykiatriska riksföreningen (PRF) bildades 1964. Det är en ideell yrkesorganisation av sjuksköterskor som är intresserade av omvårdnad, behandling och rehabilitering av personer med psykisk ohälsa och sjukdom.

PRF arbetar för sjuksköterskors kompetensutveckling, utbildning och forskning inom området psykisk ohälsa och förutsätter att sjuksköterskor arbetar utifrån vetenskap och beprövad erfarenhet i enlighet med de gällande författningar och riktlinjer som styr den psykiatriska vården. Arbetet ska även präglas av ett etiskt förhållningssätt.

Kompetensbeskrivningen syftar till att tydliggöra vilken kompetens sjuksköterskan inom psykiatrisk vård har och ska vara till stöd för den enskilda sjuksköterskan. Dokumentet riktar sig också till andra personer som möter personer med psykisk ohälsa på alla nivåer i samhället. Det är inte en arbetsbeskrivning, utan ett mer övergripande formulerat dokument rörande sjuksköterskor som arbetar inom den psykiska ohälsans kompetensområde. Dokumentet har sin utgångspunkt i Socialstyrelsens kompetensbeskrivning för legitimerad sjuksköterska.

Syftet med dokumentet är att det ska

- bidra till att säkerställa en god och säker vård och hög kompetens inom vård och omsorg
- underlätta och användas i anställningssammanhang
- utgöra underlag för universitet och högskolor vid planering och genomförande av utbildning

BAKGRUND

Omvårdnad inom psykiatrisk vård riktar sig till en persons upplevelse av hälsa och livskvalitet oavsett sjukdom. Omvårdnadsinsatserna kan beskrivas som en process där sjuksköterskan tillsammans med vårdtagaren bedömer, planerar och åtgärdar problem och förändringar som har lett till psykisk ohälsa.

Omvårdnad bygger på vetenskaplig teoribildning och består av två integrerade delar, uppgiften som utförs och relationen inom vilken den utförs. Omvårdnadsarbetet har således fokus på känslomässiga/relationella aspekter och/eller praktiskt/tekniska aspekter beroende på personens aktuella situation.

Oavsett fokus i omvårdnadsarbetet ställs krav på att en relation eller någon form av samspel äger rum mellan vårdgivaren och vårdtagaren. Uppgiften och relationen är alltså varandras förutsättningar och alltid närvarande samtidigt. Relationer upprättas och vidmakthålls genom samspel och kommunikation.

Sjuksköterskor inom psykiatrisk vård har en viktig uppgift i att utforma omvårdnad efter patienters behov, vilket bland annat innebär att arbeta utifrån ett helhetsperspektiv genom att se både patienten och dennes närstående i deras livssituationer. Kontinuitet är en hörnsten i detta arbete, liksom förmågan att hårbärga den psykiska smärta som patienten har samt stötta patienten i att övervinna den. Den omvårdnad som ges är inte alltid mätbar men en god omvårdnad kan vara avgörande för en varaktig återhämtning. Vårdarbetet utförs av personer med olika professioner och det är därför viktigt att vården strävar mot samma mål – med utgångspunkt i patientens upplevelser.

Omvårdnad inom psykiatrisk vård kan innebära insatser som syftar till att hjälpa patienten att hantera känslor av meningslöshet, stärka känslan av att ha kontroll över sitt liv och att utveckla strategier att hantera sjukdomen och dess konsekvenser, samt att formulera rimliga livsmål och ge stöd att uppnå egen utveckling.

Den specialistutbildade sjuksköterskan inom psykiatrisk vård kan vara verksam inom ett brett fält som specialistvård, primärvård, företagshälsovård, kommunal vård och omsorg. Oberoende var omvårdnaden utförs, är det viktigt att arbeta hälsofrämjande och oavsett patientens hälsotillstånd medverka till att patientens resurser beaktas och tas tillvara. En viktig uppgift är att arbeta nätverks- och samhällsbaserat, att samverka och att samarbeta med såväl patientens naturliga nätverk som olika instanser och vårdgrannar i samhället.

Sjuksköterskan i psykiatrisk vård har en viktig uppgift utifrån sin specifika kompetens att utbilda och handleda kollegor, andra medarbetare, studenter samt att på ett adekvat sätt sprida information om psykisk ohälsa till arbetsgivare, nätverk och samhället i stort. Utifrån omvårdnadens etiska dimension har varje sjuksköterska ett moraliskt ansvar för sina beslut. Att aktivt motverka fördomar, diskriminering och utanförskap är viktiga uppgifter.

Som underlag för kompetensbeskrivningen utgår vi från Examinationsordningen för specialistsjuksköterskeexamen med inriktning mot psykiatrisk vård, 60 högskolepoäng (SFS 2006:1053)

Bolognaprocessen

Den 1 juli 2007 fick Sverige en ny högskoleförordning, och anpassar därmed utbildningssystemet till en gemensam europeisk standard. De övergripande målen är att främja rörlighet, anställningsbarhet samt att främja Europas konkurrenskraft som utbildningskontinent.

För legitimerade sjuksköterskor kommer det att finnas flera utbildningsnivåer.

Legitimerad sjuksköterska med specialisering i psykiatrisk omvårdnad

Nivå	Utbildning	Poäng	Kompetens motsvarande
Grundnivå	Leg sjuksköterska	180 hp	Yrkesexamen och Kandidatexamen
Avancerad nivå	Specialistutbildning i psykiatri	60 hp	Yrkesexamen Specialistsjuksköterskeexamen med inriktning mot psykiatrisk vård samt Magisterexamen.
Avancerad nivå	Specialistutbildning i psykiatri	60 hp	Masterexamen
Forskarnivå	Forskarutbildning	120 hp	Licensiatsexamen
Forskarnivå	Forskarutbildning	120 hp	Doktorsexamen

ARBETSPROCESS

Psykiatriska Riksföreningens styrelse beslutade i början på år 2005 att bilda en arbetsgrupp med uppdrag att ta fram en kompetensbeskrivning. Gruppen har arbetat i en process där det har ingått telefonmöten, kontakt via e-post samt ett antal arbetsmöten. Under hösten 2007 skickade arbetsgruppen ut kompetensbeskrivningen på remiss till Göteborgs Universitet, Karolinska Institutet, Lunds Universitet, Mittuniversitetet, Socialstyrelsen, Vårdförbundet, Riksförbundet för social och mental hälsa och Schizofreniförbundet. På Psykiatriska Riksföreningens hemsida uppmanades medlemmar och andra intresserade att svara på remissen.

I arbetsgruppen har ingått:

Richard Brodd, leg sjuksköterska, specialist i psykiatrisk omvårdnad

Per Enarsson, leg sjuksköterska, fil mag, doktorand i omvårdnad

Elisabeth Iggström, leg sjuksköterska, specialist i psykiatrisk omvårdnad

Ingela Skärsäter, leg sjuksköterska, docent i omvårdnad

Marie-Louise Wållberg, leg sjuksköterska, specialist i psykiatrisk omvårdnad

Gerthrud Östlinder, FoUU-sakkunnig Svensk Sjuksköterskeförening har varit adjungerad rådgivare till arbetsgruppen.

KOMPETENSBESKRIVNING

Legitimerad sjuksköterska med specialistsjuksköterskeexamen i psykiatrisk vård

Psykiatrisk omvårdnad: teori och praktik

OMVÅRDNADEVETENSKAP OCH MEDICINSK VETENSKAP

Har fördjupade kunskaper och god förmåga att

- utifrån ett etiskt förhållningssätt efterfråga och tillvarata hälsofrämjande resurser hos personer med psykisk ohälsa
- tillämpa kunskaper inom omvårdnad, medicinsk vetenskap, habilitering/rehabilitering samt samhälls- och beteendevetenskaper
- tillämpa och dokumentera omvårdnadsprocessen genom observation, bedömning, omvårdnadsdiagnostik, omvårdnadsordination, genomförande och utvärdering av patientens omvårdnad
- uppmärksamma psykiska, fysiska, sociala, kulturella och andliga behov hos personer med psykisk ohälsa
- tillsammans med patienten organisera och/eller delta i teamarbete rörande hennes/hans situation

BEMÖTANDE, INFORMATION OCH UNDERVISNING

Har fördjupade kunskaper och god förmåga att

- utifrån fördjupad kunskap i psykiatrisk omvårdnad i mötet med patienten och med hänsyn till dennes hälsotillstånd på ett respektfullt och empatiskt sätt, informera om vård och behandling för att patienten ska ges optimala möjligheter att fatta beslut
- involvera patienten och dennes nätverk utifrån en helhetssyn där livsvillkoren beaktas

UNDERSÖKNINGAR OCH BEHANDLINGAR

Har fördjupade kunskaper och god förmåga att

- identifiera, beskriva och tillgodose patientens omvårdnadsbehov i psykiatrisk vård och behandling
- främja patientens välbefinnande genom att förmedla trygghet och tillit vid undersökningar och behandlingar
- utföra och medverka i undersökningar och behandlingar utifrån eget kompetensområde
- i dialog motivera patienten till aktiv följsamhet i vård och behandling
- ifrågasätta oklara ordinationer från kollegor och andra professioner

FRÄMJANDE AV HÄLSA OCH FÖREBYGGANDE AV OHÄLSA

Har fördjupade kunskaper och god förmåga att

- främja patientens egen förmåga till återhämtning i samband med psykisk ohälsa
- identifiera och aktivt förebygga hälsorisker och vid behov motivera till förändrad livsstil, samt stärka förmågan till egenvård oavsett sjukdom
- i mötet med patienter och närstående, individuellt eller i grupp, medverka till fördjupad kunskap i syfte att främja hälsa och bidra till minskat lidande

SÄKERHET OCH KVALITET

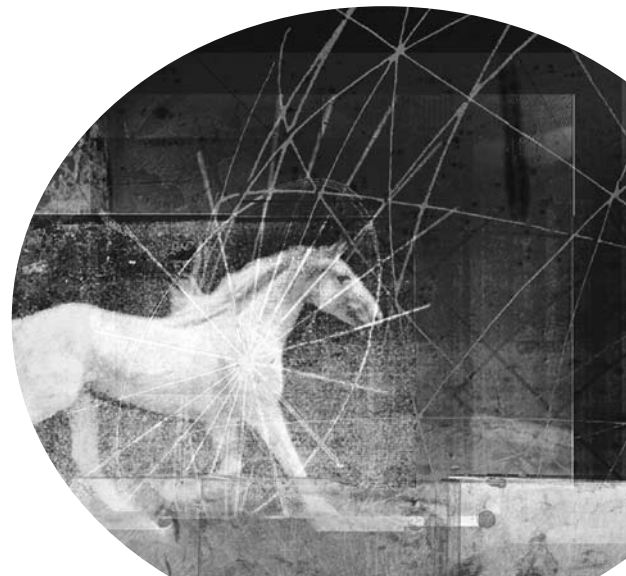
Har fördjupade kunskaper och god förmåga att

- följa gällande författningar samt riktlinjer och rutiner
- värna om patientens rättigheter/möjligheter och kunna förmedla kontakt med rätt instans
- medverka i och initiera systematisk kvalitets- och patientsäkerhetsarbete samt kontinuerligt förbättringsarbete
- hantera situationer där våld, hot om våld eller risk för skada föreligger

VÅRDMILJÖ

Har fördjupade kunskaper och god förmåga att

- medverka till att utveckla en estetiskt tilltalande miljö, som karakteriseras av att vara trygg och säker, funktionell och ändamålsenlig för patienter, närstående och medarbetare

Forskning, utveckling och utbildning

FORSKNING OCH UTVECKLING

Har fördjupade kunskaper och god förmåga att

- kritiskt reflektera över befintliga rutiner och metoder
- initiera och medverka i forskning och utvecklingsarbete
- initiera och medverka i implementering av evidensbaserad vård med särskilt beaktande av psykiatrisk omvårdnad

PERSONLIG OCH PROFESSIONELL UTVECKLING

Har fördjupade kunskaper och god förmåga att

- analysera styrkor och svagheter i den egna professionella kompetensen och fortlöpande engagera sig i personlig och professionell kompetensutveckling

UTBILDNING

Har fördjupade kunskaper och god förmåga att

- undervisa och handleda utifrån en reflekterande hållning
- stödja multidisciplinär samverkan på alla nivåer

Ledarskap

ARBETSLEDNING

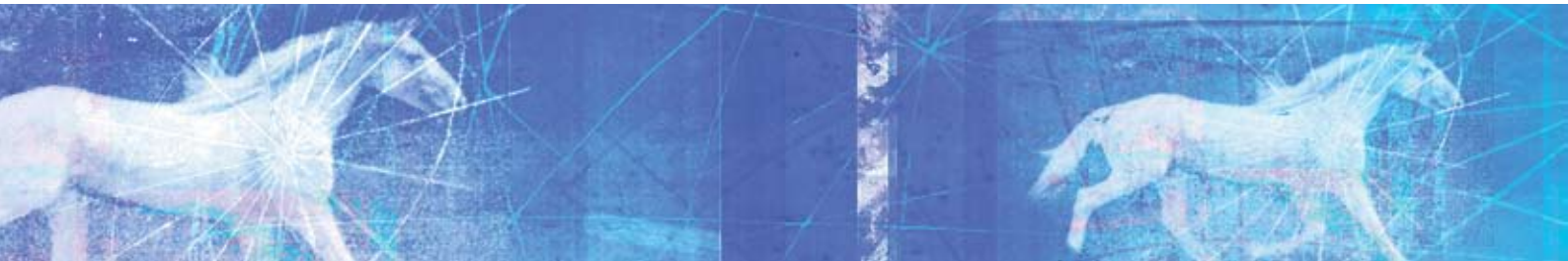
Har fördjupade kunskaper och god förmåga att

- ansvara för och systematiskt leda, prioritera och samordna vårdarbetet i teamet utifrån medarbetarnas olika kompetens
- genom en reflekterande hållning utveckla arbetsgruppen/teamet och den psykiatriska vården
- hantera konflikter och finna vägar till problemlösning
- underlätta och stödja forsknings- och utvecklingsarbete
- leda och utforma det psykiatriska omvårdnadsarbetet utifrån bästa tillgängliga kunskap
- ta initiativ till och medverka i verksamhetsplanering och verksamhetsuppföljning

SAMVERKAN I VÅRDKEDJAN

Har fördjupade kunskaper och god förmåga att

- i samråd med patienten initiera adekvat informationsöverföring och samverkan i vårdkedjan för att uppnå kontinuitet, effektivitet, kvalitet och patientsäkerhet

Digital VisionDigital Vision

REFERENSER

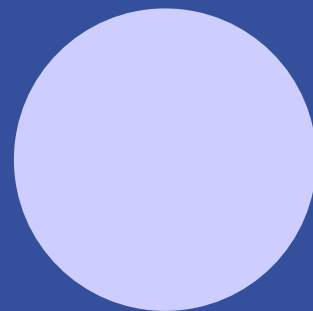
Högskolelagen (1992:1434).

Högskoleförordningen (SFS 2006:1053).

Kompetensbeskrivning för legitimerad sjuksköterska. (2005). Stockholm: Socialstyrelsen.

KOMPETENSBEKRIVNING

FÖR LEGITIMERAD SJUKSKÖTERSKA MED SPECIALISTSJUKSKÖTERSKEEXAMEN MED INRIKTNING MOT PSYKIATRISK VÅRD

Psykiatriska Riksföreningen – PRF
www.psykriks.se

Svensk sjuksköterskeförening – SSF
Baldersgatan 1
114 27 Stockholm
Tfn: 08-412 24 00
Fax: 08-412 24 24
e-post: ssf@swenurse.se
Hemsida: www.swenurse.se